

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב / גליון סא
ערש"ק פרשת כי תצא
ה'תשס"ה

פתח דבר

לקראת שבת פרשת כי תצא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדיה, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון סא), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מעמו וראו כי טוב ה'

הננו לבשר לקהל הלומדים כי ניתן להרשם כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח בלבד לחודש
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

יוצא לאור על ידי
'אור החסידות'

מכון תורני להפצת תורת החסידות

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915
טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור פירוש רש"י על הכתוב "תמחה את זכר עמלק" - כיצד ניתן למחות את "זכר עמלק" ממחשבתו ולבו של האדם?

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יד עמ' 86 ואילך)

יינה של תורה

ביאור מצות "ועשית מעקה לגגך" בעבודת האדם לקונו - סדר ההנהגה בהתעסקות האדם בענייני עולם הזה הגשמי.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יט עמ' 208 ואילך)

חידושי סוגיות

ביאור מה שמקדים הרמב"ם בריש הלכות אישות בגדר האישות דקודם מתן תורה, דבזה בא לבאר שיטתו שמה שנתחדש ע"י התורה הוא רק בליקוין, אך גדר האישות הוא כקודם מתן תורה. ביאור שיטה זו והנפקא-מינה להלכה בזה בהקדם שקלא וטריא והראיות לזה.

(ע"פ ליקוטי שיחות חלק טל עמ' 30 ואילך)

הוספה - דרכי החסידות

פתגמים, סיפורים וביאורים בצורך שלא לעמוד במקום אחד, אלא לילך "מחיל אל חיל" ולעלות מדרגה לדרגה בלא להפסיק.

(מלוקטים מתורת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

מקרא אני דורש

“תמחה את זכר עמלק” – כיצד?

ביאור פרש"י על הכתוב “תמחה את זכר עמלק” – כיצד ניתן למחות את
“זכר עמלק” ממחשבתו ולבו של האדם?

א. עה"פ (סיום פרשתנו) “תמחה את זכר עמלק” מפרש רש"י “מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק, משור ועד שח. שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק היתה”. ובהשקפה ראשונה, כוונתו להשמיענו שמחיית עמלק אינה רק מחיית הבנ"א דעמלק, אלא גם מחיית הבהמה.

אך צריך להבין מדוע מביא זאת רש"י כאן, והרי לכאורה אין כל קושי בתיבות “תמחה את זכר עמלק”. ואפילו את"ל שאין כוונתו לפרש פירוש הכתוב, אלא לקושטא דמילתא איך הוא מחיית עמלק – הו"ל לפרש זאת לעיל בפר' בשלח, שבה מדובר לראשונה במחיית עמלק – “אמחה את זכר עמלק”. ומכך שלא פירש זאת שם, מובן שזהו פשוט ומובן מעצמו, ומדוע היה צריך לפרש זאת כאן?

בנוסף לזה, ישנם כמה דיוקים שאינם מובנים בלשונו של רש"י:

(א) מכיוון שכוונת רש"י היא לחדש שצריך למחות גם הבהמה, מדוע (מעתיק רש"י מן הכתוב בשמואל ו) כותב גם “מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק”?

(ב) אחרי שמבאר רש"י “שלא יהא שם של עמלק נזכר אפילו על הבהמה” מוסיף “לומר בהמה זו משל עמלק כו” – ולכאורה, זהו כפל לשון, ולשם מה כתב זאת רש"י?

ב. הביאור בזה:

בהציווי ד' תמחה את זכר עמלק" קשה בפשוטו של מקרא: "זכר עמלק" פירושו הוא הזכרון של עמלק; והציווי "תמחה את זכר עמלק" הוא למחות את את זכרון עמלק ממחשבתו ולבו של אדם. ואינו מובן: איך שייך ציווי למחות "זכר עמלק" ממחשבתו, והול"ל "זכר עמלק לא יהיה על לבך" או "תסיר מלבך" וכיו"ב, היינו, שלא יחשוב ע"ד עמלק ברצון. אבל אינו "בעל-הבית" על מחשבתו שלא "יפול" במחשבתו "זכר עמלק". [וע"ד מאמחז"ל ג' עבירות אין אדם ניצול מהם בכל יום - הרהור עבירה כו']. ואדרבה, כשנזכר על הציווי דמחיית עמלק, זה עצמו מזכיר את עמלק.

בשלמא בפר' בשלח נאמר "כי מחה אמחה את זכר עמלק" - שהקב"ה ימחה את זכרו של עמלק. הקב"ה (שהוא כל יכול) מבטיח שימחה וישכיח את זכרו של עמלק ממחשבתם של בני אדם. אבל בפרשתינו, שהציווי הוא לבני"י, קשה, כנ"ל, איך יכול האדם למחות זכרון שבמחשבתו ושבמחשבת כל בני"א אשר "תחת השמים"?

וזוה בא רש"י לפרש ולבאר: הציווי הוא לא על מחיית עמלק ממחשבת האדם, כ"א - למחות את כל הדברים המזכירים שמו של עמלק: "מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק, משור ועד שה. שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק היתה", שע"ז (ובדרך ממילא) יישכח בסופו של דבר זכרון עמלק גם ממחשבתו ולבו של האדם.

עפ"ז, שחידושו של רש"י אינו רק בזה שצריך למחות גם את הבהמה, מובן גם מדוע הביא רש"י תחלת הכתוב "מאיש עד אשה גו": דהנה, במלחמת מדין, שהייתה מלחמת נקמה ("נקום נקמת בני"א מאת המדינים"), נאמר "כל הטף בנשים גו' החיו לכם", ואף הנשים לא נהרגו אלא משום סיבה מיוחדת ("הן הנה היו לבני"א . . על דבר פעור"). והיה נראה לומר, שגם במלחמת עמלק, שגם היא היתה מלחמת נקמה ("זכור את אשר עשה לך עמלק"), לא יהרגו את הטף והנשים. ולכן מדגיש רש"י, שמכיוון שהציווי הוא למחות כל דבר שמזכיר ע"ד עמלק, צריך למחות "מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק".

ד. ענין זה דמחיית הדברים המזכירים את עמלק, שייך דווקא בבהמה, ולא בבתים וכלים וכו'. והיינו מפני שהבהמה, לא ניתן לשנותה עד שלא יהא ניכר בה מציאותה הקודמת, וממילא נשאר עליה תמיד שם בעליה הראשון. ומשא"כ בנכסים אחרים, אין צורך - ע"פ פשוטו של מקרא - למחותם, אלא רק לעשות בהם שינוי באופן שלא יזכירו הנכסים שם עמלק.

וזוהו מה שמוסיף רש"י "לומר בהמה זו משל עמלק היתה", שע"ז מובן למה לא נצטוו למחות כל נכסי עמלק מלבד הבהמה, כי דווקא בבהמה שייך זכרון עמלק, ורק במחייתה יימחה שמו של עמלק.

יינה של תורה

"בית חדש" להתגלות האלקות

ביאור מצות "ועשית מעקה לגגך" בעבודת האדם לקונו - סדר ההנהגה
בהתעסקות האדם בעניני עולם הזה הגשמי

א. הספרי בפרשתנו מפרש את הפסוק "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך" כחיוב עשית מעקה לגג הבית גם בקניית בית קיים, ולא רק בכניית בית חדש. ואכן, כך נפסק להלכה, כי גם בקניית בית חייב בעל הבית לדאוג לעשית מעקה לגג הבית. מדוע, אם כן, בציווי על עשית מעקה משתמשת התורה בלשון "כי תבנה בית חדש" - ממנה משתמע כי חיוב עשית מעקה הוא רק בכניית בית חדש? אם ההלכה היא שגם בית קנוי חייב במעקה, מדוע מייחסת התורה את חיוב עשית מעקה לבניית בית חדש?

תמיהה נוספת בהבנת הכתוב: בהמשך הפסוק מופיע טעם הציווי "כי יפול הנופל ממנו" - הצורך בעשית מעקה הוא בכדי למנוע נפילה מהגג. באם המעקה שומר מפני נפילה, מדוע מכנה התורה את העולה לגג - הנמנע מנפילה בשל המעקה שסביב הגג - כנופל, "כי יפול הנופל"? הלא עשית המעקה היא בכדי להבטיח שהעולה לגג לא יפול ממנו!

ב. ירידת הנשמה והתלבשותה בגוף גשמי היא 'נפילה' ביחס למדרגה הגבוהה בה עמדה לפני שנשלחה לעולם הגשמי, אך ירידה זו היא בכוונה לבנות 'בית חדש'. בניית הבית כראוי מונעת את המשך נפילתה של הנשמה, ואף פועלת עליו גדול, כפי שיבואר לקמן.

בספרי חסידות נקרא גוף האדם בשם 'בית'. עבודת הנשמה בירידתה לעולם הגשמי היא בבירור וזיכוכ הגוף הגשמי אותו היא מחיה, והעלאת חפצי הגשמיות לקדושה. טרם ירידתה לעולם הגשמי אין היא שייכת להתעסקות ועבודה במציאות גשמית נחותה. במקומה בעולם העליון, מתעלית הנשמה בדרגות רוחניות ומתענגת בהשגת האלקות. העבודה בגוף ובעולם - 'בית' - היא 'חדשה' בעיני הנשמה. כלפיה, עבודה במציאות גשמית היא חידוש.

אולם, בעבודה זו בונה הנשמה 'בית חדש' לאלקות, כביכול:

מצד סדר השתלשלות הספירות העליונות, ישנו האור האלקי המתלבש בכריאה ומחיה אותה, וישנו האור הנעלה יותר, שאינו מתלבש ומאיר בעולם. דרגת האלקות הגבוהה מהתלבשות והארה בעולמות אין ביכולתה להתגלות בעולם. התעסקות הנשמה בעידון הגשמיות וזיכוכה בונה 'בית חדש' - דרגת האלקות שלמעלה מכל הגבלה ונעלית מהתלבשות בעולם, נמשכת ומאירה בעולם. הדרגות הגבוהות ביותר באלקות מאירות ומתגלות בעולם - משום שהוא נעשה 'כלי' (בית) ראוי להתגלות האלקות.

ג. ברם, בכדי להבטיח שההתעסקות בחפצי הגשמיות לא תגרום ליהודי להשקיע את כל כוחות נפשו בעניני העולם ובכך לגרום להמשך נפילתה של הנשמה, יש צורך ב'מעקה'. בכדי לשמור את הנשמה מפילה נוספת, ולוודא שתבצע את מטרת שליחותה בעולם כראוי, נדרשת עשית 'מעקה'. תוכנו של ה'מעקה' הוא ביטול והכנעת הישות העצמית כלפי רצון ה'. 'מעקה' הוא קבלת גדרים וסייגים לשם שמירה והיבדלות מעניני העולם. יחד עם ההתעסקות בבירור הגשמיות יהודי נשמר מהשתקעות בגשמיות, בידעו שעבודתו בעולם ובמציאות הגשמית היא אך ורק מפני שכך הוא רצון ה', ובכך נשלמת כוונת הבריאה ומטרת ירידת הנשמה לעולם.

ד. מעתה תובן משמעות הפסוק "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה . . כי יפול הנופל ממנו":

'כי תבנה בית חדש' - כאשר הנשמה מתחילה לפעול בבירור העולם והגשמיות, 'ועשית מעקה' - עליך לבטל את מציאותך האישית ולקבל על עצמך שמירות וסייגים, 'כי יפול הנופל' - בכדי שהנשמה הנופלת מדרגתה הגבוהה שהיתה בה לפני ירידתה למטה, לא תמשיך ותיפול, על ידי ההשתקעות בחומר הגשמיות הגס והנחות.

כאשר העבודה בעולם היא בהגבלות הנדרשות, נבנה 'בית חדש' - נמשכת ההארה האלקית שלמעלה מגדרי הבריאה ומאירה בעולם.

חידושי סוגיות

ביאור דברי הרמב"ם בגדר אישות דקודם מתן תורה

ביאור מה שמקדים הרמב"ם בריש הלכות אישות בגדר האישות דקודם מתן תורה, דבזה בא לבאר שיטתו שמה שנתחדש ע"י התורה הוא רק בליקוחין, אך גדר האישות הוא כקודם מתן תורה. ביאור שיטה זו והנפקא-מינה להלכה בזה בהקדם שקלא וטריא והראיות לזה

"כי יקח איש אשה ובא אליה" (תצא כב, יג)

וממשיך בהלכות שלאח"כ² ש"ליקוחין אלו מצות עשה כו' הן הנקראין קידושין או אירוסין בכ"מ כו' וכיון שנקנית האשה ונעשית מקודשת אע"פ שלא נבעלה ולא נכנסה לבית בעלה הרי היא אשת איש כו' ואם רצה לגרש צריכה גט".

ולכאורה צ"ע, למה הקדים הרמב"ם כאן תיאור גדר האישות שקודם מ"ת, ולא התחיל בדין אישות שלאחר מ"ת: "אם ירצה האיש לישא אשה צריך לקנות אותה תחילה כו' ואח"כ תהי' לו לאשה כו"³?

מדייק בדברי הרמב"ם

א. כתב הרמב"ם בריש הל' אישות: "קודם מתן תורה הי' אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לתוך בית ובעלה בינו לבין עצמו ותהי' לו לאשה. כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואח"כ תהי' לו לאשה שנאמר¹ כי יקח איש אשה ובא אלי".

(1) פרשתנו כב, יג. ובסהמ"צ (מ"ע ריג) מביא הכתוב (שם כד, א) "כי יקח גו' ובעלה". וראה רמב"ם הוצאת פרענקל בשינוי נוסחאות. ואכ"מ.

(2) ה"ב וג'.

תהי' אשת חבירו כגרושה שלנו משיוציאנה מביתו וישלחנה לעצמה או משתצא היא מתחת רשותו ותלך לה שאין להם גירושין בכתב".

וצ"ל, שהקדמה זו בענין האישות דקודם מ"ת נוגע לדין אישות דישאל (שלאחר מ"ת).

ב. לכאורה הי' אפשר לבאר זה ע"פ משנ"ת במ"א¹⁰, שקודם מ"ת לא הי' שייך כל ענין "ליקוחין" אלו דלאחר מ"ת. כי ענין "אשת איש" (בפשטות) אינו שהאשה קנוי' לבעל כחפץ הנקנה לאדם, אלא שאשה זו ואיש זה הם כמו מציאות אחת שנעשית ע"י זוג, ע"ד לשון הכתוב¹¹ "ודבק באשתו". ולכן, לולא ציווי התורה שהאדם "יקנה אותה תחילה" . ואח"כ תהי' לו לאשה", אין מקום לומר שיש "ליקוחין" שבכחם לפעול שיחול על האשה שם "אשת איש" כאשר עדיין אינה "אשתו" במובן הפשוט, כי "לא נבעלה ו(אפילו) לא נכנסה לבית בעלה", ורק ציווי התורה עושה מציאות של "ליקוחין" העושה את האשה לאשת איש.

ויש לומר שנפק"מ גם בזמן הזה בב"נ, שב"נ הקונה אשה בא' מדרכי הקנינים לשם אירוסין כו' - לא נפעל כלום ע"י מעשה זה ועדיין היא פנוי' כמו לפני מעשה הקנין ממש¹². וכדברי

והנה בפשטות, הנפקותא להלכה בזה"ז היא לגבי בן נח, וכמ"ש במגיד משנה כאן "זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות דלעכו"ם בייחוד בעלמא⁴ הוא אשתו וכיון שבא עלי' לשם אישות הוא לה אשת איש שחבירו עכו"ם חייב עלי' כנזכר פרק ט'⁵ מהלכות מלכים ומלחמותיהן".

אבל לכאורה אין זה טעם להביא ענין זה בריש הל' אישות, שבהן מדובר רק אודות דין אישות דישאל, והי' לו להביאו בהל' מלכים⁶, ששם מבאר דיני בני נח.

וכמו בדיני גירושין, דבריש הל' גירושין כ' הרמב"ם רק דין גירושין דישאל (מבלי להקדים אופן הגירושין לפני מ"ת) - "אין האשה מתגרשת אלא בכתב שיגיע לה וכתב זה הוא הנקרא גט . . . זה⁷ שנאמר בתורה⁸ ושלחה מביתו אין עניינו שלא יגמרו גירושיו עד שתצא מביתו אלא כשמיגע גט לידה גמרו גירושיו ואע"פ שעדיין היא בביתו"; ורק בהל' מלכים⁹ מבאר דין גירושין דב"נ - "מאימתי

(3) וכמו שהקשה הכס"מ בדברי הרמב"ם לקמן ה"ד גבי איסור "קדשה", שמקדים "קודם מ"ת הי' אדם פוגע אשה בשוק כו' משנתנה התורה נאסרה הקדשה". - וראה לקמן סוף סעיף ו.

(4) ראה ח'י הרש"ש לרמב"ם כאן, דעכו"ם אינו קונה אלא בביאה (וראה לקמן סעיף ה), "ואולי ביחוד דקאמר ר"ל בלא עדים".

(5) ה"ז - אלא ששם החידוש להיפך, שאינו חייב ע"י אירוסין או כניסה לחופה אלא רק "אחר שנבעלה לבעלה", ואילו כאן החידוש ד"בייחוד בעלמא (גם בלי אירוסין או חופה) היא אשתו".

(6) ובפרט שענין זה ד"בייחוד בעלמא היא אשתו" אינו מפורש בהל' מלכים שם, כנ"ל בהערה הקודמת.

(7) שם ה"ה.

(8) פרשתנו כד, ב.

(9) שם ה"ח.

(10) לקו"ש ח"ל ע' 243 ואילך. - וראה שם (ובהערה 34 שם) ביאור ל' אירוסין שבפרש"י (ויחי מח, ט. וירא יט, יד), וכן מ"ש "הבה את אשתי" (ויצא כט, כא. ובחדא"ג מהרש"א לסנהדרין (יט, ב) שכבר היתה מקודשת והוא אשתו). ועוד.

(11) בראשית ב, כד.

(12) בצפ"ע עה"ת שמות (ב, א) דעמרם "הוסיף דין של נישואין" קודם מ"ת. אבל י"ל דשם הדיוק "נישואין", והיינו כניסה לחופה, וכל' הגמ' שמציין שם (ב"ב קכ, א) "הושיבה באפרין כו'". אבל במהר"ץ חיות לסוטה (יב, א) מפרש

בדין גירושין שאחרי מ"ת (שמתגרשת ע"י "כתב", גם כשהיא עדיין בבית בעלה).

מקדים עוד דיוק בסדר דבריו

ג. ויובן זה בהקדים עוד דיוק ברמב"ם כאן:

בגדר אישות דישראל יש שני שלבים - אירוסין שהם הקנין וליקוחין (ע"י כסף שטר או ביאה) ונישואין (ע"י כניסה לחופה). ואע"פ שגם ע"י אירוסין לחוד כבר חל על האשה שם "אשת איש", מ"מ, כו"כ חיובים (גם של תורה) חלים רק ע"י נישואין¹⁵, שאז הרי הם איש ואשה לכל הדברים.

ועפ"ז צע"ק, שבריש הל' אישות מבאר הרמב"ם רק ענין הקידושין (אירוסין) ואילו דין נישואין לא הזכיר עד פרק י', שרק שם¹⁶ מבאר דכאשר "יביא אותה לתוך ביתו ויתחד עמה ויפרישנה לו (ו)יחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה והוא הנקרא נישואין בכל מקום... והרי היא אשתו לכל דבר". ולכאורה הו"ל לבאר שם "נישואין" תיכף בריש הל' אישות, ביחד עם ביאור שם קידושין ואירוסין.

ואדרבה: קידושין "היא (רק) תחילת מצות הנישואין... אירוסין בלא נישואין ודאי לא השלים המצוה עדיין"¹⁷ (וכדיוק לשון הרמב"ם בכותרת להל' אישות, שהמצוה היא "לישא

הרמב"ם בהל' מלכים¹³ ש"אין ב"נ חייב על אשת חבירו עד כו' אחר שנבעלה לבעלה, אבל מאורסה או שנכנסה לחופה ולא נבעלה אין חייבין עלי"¹⁴.

ועפ"ז יש לומר, שמטעם זה הקדים הרמב"ם דין אישות דקודם מ"ת, כדי להדגיש יותר החידוש שבגדר קידושין דלאחר מ"ת, וכדחזינו, שקודם מ"ת הדרך היחידה ליצור גדר אישות היתה רק ע"י שחיים יחד כבעל ואשה - "מכניסה לתוך ביתו ובוועלה כו".

אבל ביאור זה אינו מספיק, כי אין בענין זה לכאורה שום נפק"מ להלכה גבי אישות דישראל.

זאת ועוד: מאי שנא קידושין מגירושין, דשם לא הקדים הרמב"ם גדר הגירושין דלפני מ"ת, אף שהחילוקים הנ"ל בין ישראל וב"נ בדין קידושין וגירושין תלויים זב"ז. דכיון שענין האישות גבי ב"נ נוצר ע"י ההכנסה לביתו כו' (היינו חיי אישות בפועל), הרי כך גם שילוחה (או היציאה) מביתו היא העושה את הגירושין, משא"כ בישראל שהאישות נבראה ע"י קנין ו"ליקוחין", ולכן ביטול קנין זה הוא ע"י כתב דוקא. וא"כ כשם שהקדים הרמב"ם דין אישות דקודם מ"ת כדי להדגיש החידוש בליקוחין דמ"ת, כן הו"ל להקדים דין גירושין דקודם מ"ת, כדי להדגיש החידוש

(15) כמו החילוק בין נערה המאורסה שהיא בסקילה ונשואה בחנק (פרשתנו כב, כ-כד. ספרי שם. סנהדרין נב, סע"ב. ובכ"מ); החילוק באופן הפרת נדר דארוסה ודנשואה (מטות ל, ז ואילך ובפרש"י שם. נדרים רפ"י). ועוד. (16) ה"א.

(17) תשובת ר"א בן הרמב"ם, הובאה בכס"מ כאן פ"א סה"ב (ומתרחק עפ"ז ל' הגמ' (מו"ק יח, ב) "לארס דלא קעביד מצוה... לישא... דקא עביד מצוה").

דעמרם הוסיף "מצות קידושין". וראה לקו"ש שם הערה 42. לקו"ש ח"ח ע' 290 הערה 57.

(13) שם ה"ז.

(14) ומ"ש ש"אין חייבין עלי", דמשמע שלכתחילה אסור - י"ל שאין זה מפני שכבר חל עלי' שם אשת איש, אלא לפי דכיון שנכנסה לחופה כו' ה"ז כמו התחייבות להנשא, וה"ז ע"ד הונאה או גזל כו' (וראה סנהדרין נו, א ובפרש"י שם ד"ה על הגזל. רב"ז להל' מלכים שם ה"ח). ואכ"מ.

לנישואין, "יקנה אותה תחלה (ואח"כ תהי' לו לאשה)".

וזה גופא הטעם שהקדים הרמב"ם ע"ד סדר ענין האישות "קודם מ"ת", שאין זו (רק) הקדמה להבין החידוש בקידושין של ישראל, אלא כדי לבאר שם נישואין (גם עתה לאחר מ"ת), שזהו עיקר ענין האישות. ונמצא, שלא זו בלבד שהרמב"ם לא השמיט כאן הביאור שם נישואין, אלא אדרבה, זוהי התחלת הל' אישות [אלא שמבאר כיצד הי' "קודם מ"ת", כיון שזה לא נשתנה אחרי מ"ת] - ורק אח"כ מבאר עשרים שמות פרטיים השייכים לענין הנישואין (החל מהשם "קידושין").

ועפ"ז מובן החילוק בין אישות לגירושין, דכאן הקדים הרמב"ם דין אישות קודם מ"ת משא"כ גבי גירושין, כי בנוגע לאישות, הרי גדר האישות דקודם מ"ת נשאר גם לאחר מ"ת בענין הנישואין (והחידוש דמ"ת הוא בהליקוחין שבאים קודם הנישואין); ואילו בגירושין, הרי היציאה (ושילוח) מבית הבעל כפי שהוא אצל ב"נ, לא מהני כלל בישראל.

מבאר דזה נוגע להלכה - בגדר דחופה

ה. ויש לומר, שדבר זה (שגדר הנישואין לא נשתנה אחר מ"ת) נוגע להלכה - כי זהו יסוד שיטת הרמב"ם בגדר חופה (שהיא העושה נישואין), שמצינו כמה שיטות¹⁹ מהי כניסה לחופה, והרמב"ם²⁰ פסק שכניסה לחופה היינו "יחוד", שיביא אותה לתוך ביתו ויתיחד עמה ויפרישנה לו" - והרי זה קרוב מאד לתיאור

אשה בכתובה וקידושין", הרי שהמצוה היא הנישואין¹⁸), וא"כ תמוה ביותר שלא ביאר ענין הנישואין תיכף בריש הל' אישות.

וביותר אינו מובן, שהרי בב' הפרקים הראשונים דהל' אישות ביאר הרמב"ם עשרים שמות השייכים להלכות אלו, ובסוף פרק ב' מונה כל העשרים שמות, החל משם "קידושין" (ומסיים "שים כל השמות האלו לעומתך תמיד כו' כדי שלא נהי' צריכין לבאר כל שם מהן בכל מקום שנזכיר אותו") - ואילו שם "נישואין" לא הזכיר כלל שם.

מחדש דעיקר החידוש דמ"ת הוא בליקוחין בלבד

ד. ונ"ל, שס"ל להרמב"ם, שעיקר חידוש התורה בענין אישות דישאל הוא רק בגדר קידושין, וכנ"ל שכל גדר ליקוחין אלו נחתדש ע"י ציווי התורה, אבל בענין הנישואין, לא נשתנה מהות וגדר האישות מכפי שהי' קודם מ"ת. דענין הנישואין עצמם הוא המציאות דחיי אישות, בלשון הרמב"ם "מכניסה לתוך ביתו כו' ותהי' לו לאשה", ובזה אין שינוי (עיקרי) בין קודם מ"ת ללאחר מ"ת.

וזהו שדייק הרמב"ם בלשונו "כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה כו' ואח"כ תהי' לו לאשה", והולך ומפרט ענין "ליקוחין" אלו ולא הענין ד"לישא אותה" (נישואין), כי חידוש התורה אינו בענין "לישא אשה" ("תהי' לו לאשה") גופא, שענין זה נשאר כמו שהי' קודם מ"ת, אלא רק בליקוחין הקודמין

(19) שר"ע אה"ע ר"ס נה וברמ"א שם. וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך חפה בתחלתו. וש"נ.
(20) הל' אישות פ"י ה"א.

(18) כמו שמדייק בתשובת ר"א בן הרמב"ם שם.

נבעלה" - הרי נוסף לזה שגם ענין היחוד (לשם אישות) גופא הוא כמו מעשה אישות²² [ובפרט שהרמב"ם מדייק שלא מספיק יחוד בלבד אלא צ"ל באופן ד"יפרישנה לו", וכמבואר בפוסקים²³ דהיינו שצ"ל באופן של קביעות, ולא שמביאה לתוך ביתו באופן דלפי שעה כו'], הרי כ' הרמב"ם²¹ שיחוד זה צ"ל "ראוי לבעילה, אבל אם היתה נדה אע"פ שנכנסה לחופה ונתיחד עמה לא גמרו הנישואין והרי היא כארוסה עדיין". וע"פ הנ"ל מובן הטעם בפשטות, כי זהו כל גדר ענין הנישואין, ההכנסה לתוך ביתו והחיים יחדיו כאיש ואשה, ולכן צ"ל יחוד הראוי לחיי אישות.

האישות דקודם מ"ת, ש"מכניסה לתוך ביתו ובועלה כו". והיינו לפי שס"ל להרמב"ם שענין הנישואין שלאחרי מ"ת הוא הוא ענין הנישואין שקודם מ"ת, דהיינו המעשה דחיי אישות, ולכן כדי שיחול על האשה שם "נשואה" ה"ז שווה לדרך הנישואין שקודם מ"ת.

ואע"פ שיש נפק"מ בין נישואין דקודם מ"ת ונישואין לאחרי מ"ת, דקודם מ"ת (וכן בב"נ אחרי מ"ת) צ"ל חיי אישות ממש ("בועלה כו"), ואילו בישראל מספיק יחוד בלבד להשוותה נשואה, וכמ"ש הרמב"ם²¹ ד"משתכנס לחופה נקראת נשואה אע"פ שלא

(21) שם ה"ב.

(22) כפסק הרמב"ם (הל' גירושין פ"י הי"ח. וראה גם הל' אישות פ"ג ה"ה ובמגיד משנה שם) "הן הן עדי יחוד

הן הן עדי ביאה".

(23) ב"ש וח"מ לשו"ע אה"ע שם.

דרכי החסידות

מלוקט משיחות, אנרות וכתבי
כ"ק אדמו"ר מוהררייזצ מליובאוויטש נ"ע

המעלה שהופכת לחיסרון

"יש אשר עושה חשבון צדק אודות מעמדו ומצבו, וירא כי טוב הוא, והוא באמת טוב וישר; אך הוא מרגיש מרירות פנימית ושבירת הלב. העדר התשוקה ליותר טוב גורם מרירות וצער"

מעלה וחסרון

כ"ק אדמו"ר הזקן אמר לאברך עליו, מצוין ובעל כשרון מפורסם, ב'יחידות' הראשונה שלו: רוחניות וגשמיות הפכים הם בעצם מהותם. מעלה בגשמיות היא חסרון ברוחניות. בגשמיות - השמח בחלקו הוא בעל מעלה גדולה ביותר, וע"י עבודה יגיע לדרגות הגבוהות ביותר. ברוחניות - השמח בחלקו הוא בעל חסרון גדול ביותר. חסרון זה עלול להביאו לידי ירידה ונפילה. (היום יום ל סיוון)

מחיל אל חיל

מעלה היא מעלה כשהיא מביאה לעליה ולהתעלות. כשנשארים בה - היא הופכת לחסרון. (לקוטי דיבורים א עמ' 288)

להיטהר מהניקיון

יש אדם שמרוצה מעבודתו וממצבו הרוחני וכתוצאה מכך 'נקי' הוא בעיני עצמו. 'ניקיון' זה

- לחטא יחשב, ועליו לחזור בתשובה על כך.
זהו שנאמר (ויקרא טז ל) "מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו" (חטא לשון ניקיון, כמו "וחטא את הבית").

(ספר המאמרים תרצ"ט עמ' 36)

תביעה תקיפה

המצב הוא אכן טוב, אבל הוא יכול להיות עוד יותר טוב.
את ה'עוד יותר טוב' צריכים לתבוע בתוקף.

(ספר המאמרים תש"ט עמ' 177)

מחר יהיה שונה

אחד מגדולי חסידי קמאי היה אומר לפני ברכת 'המפיל':
צריכים לעשות תשובה, לקום מחר איש אחר לגמרי!
העובדה שחסיד בעל שיעור קומה כזה התנהג כך, ולא היה שבע-רצון מעצמו - הוראה יש בה.

(אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ חלק י עמ' קלא)

העדר התשוקה

כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע אמר:
יש אשר עובד ה' עושה חשבון צדק אודות מעמדו ומצבו, וירא כי טוב הוא, והוא באמת טוב וישר; אך הוא מרגיש מרירות פנימית ושכירת הלב. העדר התשוקה ליותר טוב גורם מרירות וצער.

(אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ חלק ד עמ' טט)

השלמות שבשבורות

פעם, בסעודת אחרון של פסח אצל כ"ק אדמו"ר הרי"צ, היה דוחק במצות שלימות, והמסובים התחילו לחפש מצות שלמות.
נענה הרבי: האמת היא, שעיקר השלמות היא בשבורות דווקא.

(ספר השיחות תש"ב עמ' 109)